

Bilaga 2 till LundaKem 2.0 – Kemikalieplan för Lunds kommun

Bilaga 2 Prioriteringar för kemiska ämnen

Version 2023-09-15

Bilaga 2 Prioriteringar för kemiska ämnen

I stället för att bygga egna system för att ställa kemikaliekraV ska befintliga verktyg såsom Upphandlingsmyndighetens kriterier användas. Det är också möjligt att använda kraV utifrån de kriterier för kemikalier som används av Svanden, Bra Miljöval, EU Ecolabel och TCO certifiering. För byggbranschen finns bedömningskriterierna i Byggvarubedömningen, Basta och Sunda Hus som stöd.

Vid upphandling bör kemikaliekraV i första hand ställas utifrån de kriterier som går längst. Överväg haltkraV som är lägre än 0,1 % för utfasningsämnen, SVHC och hormonstörande ämnen. Det ska även ställas kraV på att inga tillsatta mikroplaster skall förekomma i tillämpliga produkter. Nanomaterial skall hanteras med försiktighetsprincipen i åtanke.

På Kemikalieinspektionens hemsida finns ett PRIO-verktyg som delar in särskilt farliga kemiska ämnen i utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen utifrån kriterier i inneboende egenskaper eller faror.

Utfasningsämnen KEMI – kemikalieinspektionen

Utfasningsämnen är utpekade av Kemikalieinspektionen, som ämnen med särskilt allvarliga egenskaper och aktuella kriterier söks med fördel på deras hemsida: <https://www.kemi.se/>

Tabell över klassificering för utfasningsämnen

Egenskap	Klassificering enligt CLP-förordningen för att fastställa egenskapen eller motsvarande, H = faroangivelse (Hazard)
Cancerframkallande	Cancerogent i kategori 1A eller 1B, H350: Kan orsaka cancer.
Mutagent	Mutagent i könsceller i kategori 1A eller 1B, H340: kan orsaka genetiska defekter.
Reproduktionsstörande	Reproduktionstoxicitet i kategori 1A eller 1B, H360: Kan skada fertiliteten eller det ofödda barnet.
Fluorerade växthusgaser (F-gaser)	Kigalitillägget om fluorkolväten (HFC) i den internationella konventionen Montrealprotokollet.
Hormonstörande	Enligt Endocrine Disruptor list.
Kraftigt allergiframkallande	Luftvägssensibilisering i kategori 1 eller hudsensibilisering i kategori 1A, H334: Kan orsaka allergi- eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning. H317: Kan orsaka allergisk hudreaktion.
Ozonedbrytande	H420: Skadar folkhälsan och miljön genom att förstöra ozonet i övre delen av atmosfären. Kompletterande faroinformation: EUH059: Farligt för ozonskiktet.
PBT/vPvB	Persistenta, bioackumulerande, toxiska/mycket persistenta, mycket bioackumulerande. Definition enligt bilaga XIII, Reach-förordningen (EG) 1907/2006.
Särskilt farliga metaller	Kadmium (Cd), kvicksilver (Hg) och bly (Pb) och deras föreningar i enlighet med Sveriges miljökvalitetsmål Giftfri miljö.
Särskilt persistenta ämnen (PFAS)	Högfluorerade ämnen (PFAS) har jämförbar allvarlighetsgrad med <i>särskilt farliga ämnen</i> på grund av deras extrema persistens och bör av försiktighetsskäl behandlas som <i>särskilt farliga ämnen</i> enligt Sveriges miljökvalitetsmål Giftfri miljö.

Prioriterade riskminskningsämnen, KEMI – kemikalieinspektionen

När det gäller prioriterade riskminskningsämnen har Kemikalieinspektionen gjort ett urval ur klassificering och märkningskriterierna som de anser vara särskilt prioriterade, däribland ämnen med "mycket hög akut giftighet" samt "hög kronisk

giftighet”. Självklart är det bra att se över möjligheten till substitution även för dessa ämnen, vars aktuella kriterier också kan sökas på deras hemsida:

<https://www.kemi.se/>

Tabell över klassificering för prioriterade riskminskningsämnen

Egenskap	Klassificering enligt CLP-förordningen för att fastställa egenskapen eller motsvarande, H = faroangivelse (Hazard)
Allergiframkallande	Hudsensibilisering i kategori a eller 1B, H317: Kan orsaka allergisk hudreaktion.
Cancerframkallande	Cancerogenitet i kategori 2, H351: Misstänks kunna orsaka cancer.
Miljöfarligt, långtidseffekter	Farligt för vattenmiljön i kategori kronisk 1 eller 4, H410: Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter. H413: Kan ge skadliga långtidseffekter på vattenlevande organismer.
Mutagent	Mutagenitet i könsceller i kategori 2, H341: Misstänks kunna orsaka genetiska defekter.
Mycket hög akut giftighet	Akut toxicitet i kategori 1 eller 2, H300: dödligt vid förtäring. H310: dödligt vid hudkontakt. H330: Dödligt vid inandning. Specifik organtoxicitet – enstaka exponering i kategori 1. H370: Orsakar organskador.
Potentiell PBT/vPvB	Potentiell persistenta, bioackumulerande, toxiska/mycket persistenta, mycket bioackumulerande. Screening-kriterierna för en PBT-bedömning, enligt Reach, bilaga XIII är uppfyllda.
Reproduktionsstörande	Reproduktionstoxicitet i kategori 2 eller tilläggskategori för effekter på eller via amning, H361: Misstänks kunna skada fertiliteten eller det ofödda barnet. H362: Kan skada spädbarn som ammas.
Specifikt organskadande efter upprepad exponering	Specifik organtoxicitet – upprepad exponering i kategori 1, H372: Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering.

Ytterligare fakta kring utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen finns på Kemikalieinspektionens hemsida: <https://www.kemi.se/>.

SVHC ämnen, kandidatförteckningen Reach

Kandidatförteckningen är en lista med cirka 200 särskilt farliga ämnen. Den är en del av den europeiska kemikalielagstiftningen, Reach. Kandidatförteckningen uppdateras två gånger per år och fylls då på med nya ämnen. Ämnen upptagna på kandidatförteckningen har egenskaper som kan medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och på miljön, så kallade särskilt farliga ämnen, SVHC-ämnen (Substance of Very High Concern). Egenskaperna är:

- cancerframkallande (kategori 1A eller 1B)
- skadar arvsmassan (könscellsmutagenen i kategori 1A eller 1B)
- stör fortplantningsförmågan (reproduktionstoxiska i kategori 1A eller 1B)
- långlivade, bioackumulerande och toxiska (så kallade PBT-ämnen)
- mycket långlivade och mycket bioackumulerande (så kallade vPvB-ämnen)
- har andra särskilt farliga egenskaper som anses vara lika allvarliga som dem ovan, till exempel hormonstörande egenskaper.

Ämnena i kandidatförteckningen söks med fördel på Echas (European chemicals Agency) hemsida för att få den mest aktuella listan:

<https://echa.europa.eu/sv/home>

Ytterligare information om kriterier för ämnen upptagna på kandidatförteckningen finns på Kemikalieinspektionens hemsida:

<https://www.kemi.se/>

Hormonstörande ämnen

Det är de viktiga att inkludera hormonstörande i kemikalieplanen, då de väcker stor betänklighet ska försiktighetsprincipen tillämpas.

Det går att söka efter hormonstörande ämnen i Endocrine Disruptor List, som har stöd av flera kemikaliemyndigheter i Europa, däribland kemikalieinspektionen.

Listan hittas på Echas sida: <https://www.echa.europa.eu/ed-assessment>